

najmě pokud se sil učitelských týče, leč přes to trpělo neustálými reformními a reorganisačními akcemi, které byly velmi ukvapeně prováděny a vnášely paniku do škol. I péče o hmotné postavení personálu učitelského nesla ráz nesoustavnosti a nejednotnosti. Velkým nedostatkem byl naprostý nezájem o školství odborné, zejména řemeslnické, které existovalo zcela sporadicky. Tomu nedostatku vděčilo Rusko za to, že vedení ruského průmyslu se zmocnili z velké části cizinci, zejména Němci a ovšem židé.

Pokud se ústavní a politické struktury Ruska týče, považuje Kovařík za hlavní příčiny pádu carismu jednak přehnanou centralisaci, která ponechávala guberniální samosprávě málo pravomoci, a pak zejména útisk nejen národností neruských, nýbrž i kmene maloruského, který zejména popuzoval nevelkoruskou inteligenci.

Jinak však posuzuje Kovařík carism přes to, že uznává jeho chyby, velmi příznivě; míní, že carism měl do určité míry vždy demokratický ráz a soudí, že pro budoucnost bude carism mutatis mutandis nutně vládní formou nového Ruska, ježto prý anarchické sklony povahy slovanské, zejména ruské, ryzí lidovládu vylučují.

Kovaříkova práce jest výplodem — byť i ne vždy uhlazeně podaným — dlouholeté zkušenosti českého kulturního pracovníka v Rusku, který vskutku charakterně zůstává věren svým starým ideálům politickým. Ovšem autor přes to, že dovedl oceniti i stinné stránky svého ideálu, nedovede vždy správně hodnotiti poučení z historie, jíž se tak často dovolává. A proto uznává, myslím, každý upřímnost a vyvinutý smysl autora této cenné a zajímavé práce pro čest, i když nebude souhlasiti nejen s autorovým stanoviskem politickým, ale i zejména s jeho hodnocením dějin.

Dr. Rudolf Wierer.

Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem 1562—1628. Curis Instituti historici Bohemoslovenici Romae et Prague tomus IV : Ep. Antonii Caetani 1607—1611, pars I. Edidit Milena Linhartová. — Pro úplnost uvádíme, že vyšel první svazek vydání listů a zpráv papežských nunciů u císařského dvora, jimiž se Československý ústav historický přiřazuje k zahraničním edicím nunciatur. Československá edice, jejíž první svazek obsahuje akta z r. 1607, bude mít speciální význam pro politickou a náboženskou historii, pro české právní dějiny pak potud, pokud se dotýká otázek veřejnoprávních a církevně-právních. Vydání je uspořádáno po vzoru zahraničních edicí a opatřeno velmi pečlivým materiálem poznámkovým i rejstříkovým.

Č a.

Univ. doc. dr. Adolf Procházka: Žalobní důvod. Studie k normativní konstrukci civilního sporného procesu. Praha-Brno 1932. Sbírký spisů právn. a národohosp. (vyd. K. Engliš a F. Weyr), svazek LVIII. Nakladatelství »Orbis« v Praze XII. Stran XVIII + 100, cena 30 Kč. — Jde o první procesuální monografii, založenou na teorii normativní. Řešení otázky žalobního důvodu je podáno především — jak již metoda normologické teorie vyžaduje — jako řešení otázky povšechné. Autor ji formuluje jako otázku po důvodu normy, neboť žaloba obsahuje návrh na vydání normy a odůvodnění této normy bude patrně též odůvodněním jejího návrhu. Po tomto položení problému předeseílá spisovatel vlastnímu jeho řešení výkladu o logické souvislosti právních norem, o deklarativním charakteru civilního sporného soudnictví, o procesuální a materiální teorii právní moci, jakož i celkový výklad o soustavě civilního sporného procesu, obsažený v kapitolách o orgánním charakteru civilního sporného řízení, o předpokladech normotvorné povinnosti v civilním sporném soudnictví, o důvodu právní ochrany a o procesním předmětu. Vlastní řešení tématu podává spisovatel v posledních dvou kapitolách o žalobním důvodu a o individualisační jeho funkci. Procházka vychází z konstrukce t. zv. normy předrozsudečné, která je určitou novotou v teorii normologické a kterou bude nutno ještě hlouběji propracovati. Předpoklady normy předrozsudečné jsou

podle Procházky jednak norma kreační, t. j. norma, která stanoví podmínky, za nichž vzniká norma odvozená, jednak realizovaná skutková podstata. Existenci předrozsudečné normy pak zjišťuje soudce v civilním sporu a ona je mu důvodem, proč ji deklaruje v rozsudku. Ježto v žalobě nutno k odůvodnění žalobní žádosti tvrditi určitý předprocesní právní stav, jest tato udánlivá existence či neexistence předprocesní právní normy důvodem žalobního návrhu, čili t. zv. žalobním důvodem. — Spisem byla obohacena naše procesualistická literatura o mnoho bohatých námětů ve spise obsažených, jakož i o soustavné a vynikající zpracování jedné z nejdůležitějších otázek civilního procesu. —kg.

Josef Pekař: České katastry 1654—1789 se zvláštním zřetelem k dějinám hospodářským a ústavním. — Praha. Historický klub. 1932. 2. vydání, ss. 363 in-8. Kč 60.—. — Historický klub vydal přetisk práce Pekařovy o českých katastrech, jež původně vyšla v Českém časopise historickém a pak ve značně obmezeném počtu (100) separát. otisků jež byly doplněny cenným ukazatelem. Pro vzácnost, s níž se zřídka objevovaly nejen na knihkupeckém trhu, nýbrž i v knihovnách, jest nové vydání vřele vítati. Nové vydání doplnil autor výňatkem své kritiky Plachtovy knihy o českých daních, jinak však není v něm změn, protože vydání bylo provedeno fotomechanicky. To je jediné, co kalí podstatně radost z nového vydání. Jestliže fotomechanická reprodukce je plně odůvodněna u obtížných edicí nebo u děl autorů již mrtvých, nelze souhlasiti s touto metodou tam, kde by bylo možno autorovi leč které vývody znovu revidovati a pokud snad by si ani toho nepřál, aspoň doplniti novým materiálem literárním. Že tomu tak by bylo i v případě »Českých katastrů«, přiznal jednak Pekař sám některými odkazy v předmluvě, jednak se to dosvědčuje otiskem jeho kritiky knihy Plachtovy. Č a.

John Dewey: Demokracie a výchova. Přeložil J. Hruša. Laichterovy filosofické knihovny svazek 3. — 8°. — Stran 497. — Praha. — Jan Laichter. — 1932. — Výchova je eminentním problémem demokracie, je jedním z nejdůležitějších jejích předpokladů. Pocíujeme to denně. Slyšíme stížnosti na vady demokracie a zatím ty vady jsou v nás, v naší nedostatečné výchově, ve výchově, která sice v mnohých směrech vyniká nad výchovné metody jiných národů, avšak v jiných směrech zase je daleko za nimi, zejména pokud jde o některé hodnoty mravní, jako kázeň, vědomí zodpovědnosti, iniciativu, tedy vlastnosti, které jsou pro demokratické občany nezbytným předpokladem. Tento nedostatek je v prvé řadě vývojový. Byly-li určité pedagogické problémy u nás zanedbávány, stalo se tak proto, že praktický zájem na jejich uplatnění nebyl bohužel tak naléhavý. Teprve dnes, kdy máme vyslíti a jednati nikoli pouze ve speciálních úsecích svého životního zmyslu, nýbrž také s hlediska kolektivního celku, se tento nedostatek trapně projevuje. Pedagogie byla vždy silnou stránkou našeho národa, a proto jistě i tyto nedostatky brzy a úspěšně překonáme, musíme se však učiti, neboť vedle vlastních špatných zkušeností jsou dobré zkušenosti cizí jistě nejlepší cestou k nápravě. Kniha Deweyova je klasickým dílem svého druhu. Snaží se o účelné vyrovnání praktické i mravní stránky výchovy, o její usměrnění tak, aby demokratickému myšlení nejlépe vyhovovala, aby byla jeho výsledkem, aby byla jeho harmonickou součástí. Překlad Hrušuv zachovává lapidárnost originálu. Publikací tohoto díla Laichterovo nakladatelství opět potvrdilo svou tradici a obohatilo náš literární trh o nové vynikající dílo. L.